

Historia historię kopalni kaolinu w Żarowie!

Powstanie przemysłu w Żarowie (do 1945 roku Saarau) ma bezpośredni związek z powstałą na początku lat 40 -tych XIX wieku linią kolejową Wrocław – Świebodzice i jednym z jej budowniczych - Carlem Friedrichem Kulmizem. Podczas pozyskiwania żwiru niezbędnego do budowy nasypów kolejowych odkryto w najbliższej okolicy Żarowa złoża węgla brunatnego, kaolinu i pirytów. Kulmiz natychmiast wykorzystał te odkrycia, uruchamiając jeszcze w 1842 roku produkcję cegieł, dachówek i kafli piecowych. Kilka lat później nawiązał współpracę z wrocławskimi uczonymi. Jej owocem była powstała w 1850 roku Fabryka Cegieł Szamotowych: ognio- i kwasoodpornych.

Surowce były w zasięgu ręki: w Żarowie, Jaroszowie i Rusku. Kopalnia kaolinu w Żarowie, a dokładnie na jego obrzeżach, przy drodze prowadzącej do Mrowin, istniała od czasu budowy linii kolejowej Wrocław - Świebodzice, czyli od 1843 roku. Umiejscowiono ją kilkaset metrów na południe od linii kolejowej, natomiast fabrykę szamotową niemal na przeciwko, kolejne kilkaset metrów na północ od linii kolejowej. W złożach dominowała odmiana biało-szaro o dobrych parametrach jakościowych: duży uzysk po szlamowaniu, wysoki stopień białości po wypaleniu, dobre jako surowiec przy produkcji materiałów ogniotrwałych, a po wzbogaceniu w procesie odpławiania, w przemyśle ceramicznym, papierniczym, gumowym, elektrotechnicznym oraz do wyrobu farb i lakierów.

Z czasem, w związku z rozbudowywaniem fabryki szamotowej, zwiększało się oczywiście zapotrzebowanie na surowiec. Kopalnia wciąż była powiększana i unowocześniana. Poza wprowadzaniem maszyn wydobywczych i taśmociągów, wybudowano linię kolejki wąskotorowej transportującej urobek (m. in. tunelem pod torami linii Wrocław - Świebodzice) do zakładu szamotowego. Po pozyskaniu czystego kaolinu, w drogę powrotną wysyłano wszelkie zanieczyszczenia (w postaci np. ziemi), które z czasem, utworzyły wzdłuż stumetrówki sporych rozmiarów hałdę... - Kopalnia i szamotownia pracowały do lutego 1945 roku, a po przyłączeniu tych terenów do Polski, kontynuowała je polska administracja. Kopalnia Andrzej, z czasem weszła w skład przedsiębiorstwa Jaroszowskie Zakłady Materiałów Ogniotrwałych i prowadzona była przez nie aż do zaprzestania wydobywania w 1985 roku. Mimo prowadzonych od 1972 roku badań przydatności eksploatacyjnej złóż kaolinu w okolicach Kalna i krótkotrwałym uruchomieniem tam Kopalni Antoni, nie zdecydowano się na jej rozbudowę z uwagi na bliskość wsi.

W latach 80-tych udało się zrealizować kilka inwestycji poprawiających stan środowiska naturalnego gminy. Zlikwidowano wysypiska śmieci na terenie kopalni „Andrzej”, a JZMO przeprowadziły wstępne rekultywacje terenów po kopalni „Andrzej” (prace rozpoczęto w 1983 roku). Około 1995 - 1998 roku, po uprzednim uprzętnięciu terenu z maszyn, drzew i krzewów, rozpoczęło się zalewanie

We wrześniu 2001 roku gmina przejęła akwen wodny po dawnym wyrobisku kopalni „Andrzej”. Docelowo planowało się go przekształcić w teren rekreacyjny z kąpieliskiem. W październiku 2004 roku zbiornik ten przekazano w dzierżawę nowo powstałemu Żarowskiemu Towarzystwu Wędkarskiemu. Zobowiązało się ono zaadoptować go w ciągu najbliższych kilku lat na obiekt wędkarsko- rekreacyjny. W lipcu 2005 roku gmina sprzedała teren wokół zbiornika osobom prywatnym, które zobowiązały się przekształcić go w teren rekreacyjny z kąpieliskiem, wypożyczalnią sprzętu wodnego itp. Na dzień dzisiejszy przy dawnej kopalni „Andrzej” można wypoczywać na niestrzeżonej plaży, korzystać z uroków lasu oraz pływać w czystej wodzie.

Źródło:

1. Tomasz Ciesielski, *Żarów. Historia miasta i gminy*, Żarów 2006
2. Andrzej Bielec, *Spacerkiem po Żarowie: Osada górnicza*, [online: 30.08.2011, dostęp 20.11.2018], <http://www.izba.centrum.zarow.pl/artykuly/266-spacerkiem-po-zarowie-osada-gornicza>
3. Zbigniew Malicki, *Przemysł w Żarowie do zakończenia II Wojny Światowej*, [online: 25.04.2014, dostęp 01.12.2018], <http://www.izba.centrum.zarow.pl/artykuly/286-przemysl-w-zarowie-do-zakonczenia-ii-wojny-swiatowej>